

Aandacht voor dierenwelzijn in sector groeit

Nu het onder

Dierenwelzijn staat – meer dan ooit – in de belangstelling bij dierenhouders, ondernemers en onderzoekers. “We zitten op een keerpunt,” zegt lector Hans Hopster, “maar het onderwijs blijft achter.”

Bijna een halve eeuw geleden, in 1964, stelde Ruth Harrison misstanden in de intensieve veehouderij aan de kaak in haar boek ‘Animal Machines’. Haar publicatie leidde tot debat in Engeland, zo legt lector Hans Hopster uit. In 1965 kwam de commissie Brambell met een rapport dat nu nog steeds de basis is voor welzijnsnormen (zie kader). Maar dat was nog geen ommekeer in de veehouderij. Jarenlang was de sector gericht op kostprijsverlaging en schaalvergroting. “Nu de marges erg klein worden, raakt de rek er uit. Het rendement wordt te laag. Zowel dieren als mensen zitten in de knel”, zegt Hopster. “Je ziet een omslag in denken bij veehouders. Ze beseffen dat het anders moet en misschien ook kan. Maar in het veehouderijonderwijs lijkt dat besef maar mondjesmaat door te dringen.”

Kiloknallers

Dierenwelzijn zou ook in het onderwijs veel meer aandacht moeten krijgen vinden Hans Hopster en Marko Ruis. Beiden zijn onderzoeker dierenwelzijn bij Wageningen UR Livestock Research in Lelystad. Hopster is daarnaast lector Welzijn van Dieren bij van Hall Larenstein in Leeuwarden en trekker van het programma Welzijn van dieren van de Groene Kennis Coöperatie (GKC). Ruis en

Hopster ontsluiten kennis over dierenwelzijn voor het onderwijs via het Dierenwelzijnsweb. En via het GKC-programma initiëren ze welzijnsprojecten in het onderwijs. Maar ze zijn niet tevreden over de aandacht voor dit onderwerp in groen onderwijs. “Het veehouderij-onderwijs lijkt in dit opzicht achter te lopen bij ondernemers. Dit in tegenstelling tot de niet-productiegerichte dieropleidingen. Die nemen het werkveld juist op sleeptouw. Er dreigt een behoorlijke scheefgroei.”

Helemaal gek is dat niet, denkt Hopster. Dierenwelzijn is in de veehouderij heel lang gezien als een

markten spelen er ook op in. Zo heeft Albert Heijn sinds kort een eigen huismerk Puur & Eerlijk, voorzien van het Beter Leven keurmerk.

Vuur

Sector en overheid zijn zelden zo actief geweest op het gebied van dierenwelzijn, vindt Hopster. “We zitten op een keerpunt. Ondernemers werken aan andere systemen en dit moet doorwerken in het onderwijs.” Hopster en Ruis vragen zich af of dit gebeurt. Daar is lastig zicht op te krijgen. Vergrijzing in het onderwijs zou dit

wijs nog

bedreiging. “Begrijpelijk als je kijkt vanuit het oogpunt van rendement. De kritiek was soms erg gefocust op de ondernemer die met de rug tegen de muur stond.” Pas de laatste jaren, ongeveer twee generaties na de publicatie van Harrisson en het rapport van Brambell, begint dierenwelzijn te landen. Dierenwelzijn krijgt veel aandacht van het ministerie van LNV. Onderzoekers stellen het dier centraal in herontwerpprojecten als Varkansen, Kracht van Koeien of Houden van Hennen. Het gaat meestal om nieuwe huisvestingsconcepten. Ondernemers gaan met de ideeën aan de slag. Ruis noemt als voorbeeld Het Rondeel in Barneveld, dat voortkomt uit het project Houden van Hennen. Naast de huisvesting is er aandacht voor landschap, milieu en de hele keten.

Aandacht voor dierenwelzijn roept weerstand op, bij ondernemers, bij docenten en bij leerlingen. Het voelt als kritiek. “Maar,” zo zegt Hopster, “feit is dat de kritiek zich niet langer richt op de boeren. Kijk naar de campagne van Wakker Dier tegen kiloknallers bij supermarkten. Inkoopcombinaties en supermarkten kunnen verschil maken.” De Dierenbescherming werkt nu met LTO en ondernemers bijvoorbeeld aan het tussensegment – de Comfort Class varkensstal, Jumbo Bewust, de Volwaardkip – en kent het Beter Leven keurmerk toe. Super-

kunnen belemmeren, en het gebrek aan sympathie voor dierenwelzijnsvraagstukken of de administratieve rompslomp waar docenten over klagen. Het zijn slechts vermoedens. In opdracht van het GKC-programma onderzoekt Marlon van der Waal (Wageningen Educatie en CompetentieStudies) wat er aan de hand is. Ze houdt interviews op twintig mbo-vestigingen met teamleiders, docenten en leerlingen. Ze wil weten wat er gebeurt in de opleidingen paraveterinair, paardenhouderij, diervverzorging en veehouderij. Hoe is dierenwelzijn opgenomen in het onderwijscurriculum? Ervaren ze

Marko Ruis (l) en Hans Hopster: “Je ziet een omslag in denken bij veehouders. Ze beseffen dat het anders moet en misschien ook kan. Maar in het veehouderijonderwijs lijkt dat besef maar mondjesmaat door te dringen”

Vijf vrijheden

De commissie Brambell (1965) legde de basis voor het hanteerbaar maken van dierenwelzijn in de vorm van de zogenaamde vijf vrijheden. Deze hadden in eerste instantie betrekking op het kunnen staan, liggen, omdraaien, verzorgen van de huid (likken, krabben) en het strekken van de ledematen. Later heeft de Britse Farm Animal Welfare Council (FAWC) ze uitgewerkt tot de volgende lijst van vijf vrijheden (1993):

- 1 vrij van dorst, honger en ondervoeding
- 2 vrij van fysiek en thermaal ongerief
- 3 vrij van pijn, verwonding en ziektes
- 4 vrij van angst en chronische stress
- 5 vrij om natuurlijk gedrag te vertonen

Meer praktisch kun je het formuleren als: dieren hebben recht op goede voeding, op goede huisvesting, goede gezondheid en goed gedrag.

De kritiek richt zich niet meer op de boeren, maar op de 'kiloknallers'

tekortkomingen? Welke zijn dat? Hoe zou het GKC-programma kunnen helpen?

Resultaten van dit onderzoek zijn pas in het najaar bekend. Het programmateam hoopt dan met conclusies en aanbevelingen te komen. Dat neemt niet weg dat scholen ook zelf veel kunnen doen. "Op papier lijkt alles wel geregeld," zegt Hopster, "dierenwelzijn wordt in de kwalificatiestructuur voldoende genoemd. Maar hoe bereikt dit de leerlingen? Dierenwelzijn is niet geformaliseerd. Aandacht voor dierenwelzijn lijkt vooral af te hangen van de interesses van docenten."

Samenwerking met ondernemers is een manier om de doorwerking vanuit de praktijk en het onderzoek te bevorderen, denken Hopster en Ruis. Op de onderwijs-

dag van LTO Noord, juni 2009 (zie VGO 2009, 12 'Het vuur is aangewakkerd') kon het onderwijs kennismaken met goede voorbeelden van vervlechting tussen praktijk en onderwijs. "Er zijn zoveel ontwikkelingen die relevant zijn voor het onderwijs. Als het onderwijs – mbo en hbo – niet betrokken is bij die initiatieven, lopen ze achter de ontwikkelingen aan."

Het GKC-programma Welzijn van dieren wil met onderwijsinstellingen en ondernemers werken aan welzijn voor dieren. Op 9 november 2010 wordt een projectendag georganiseerd waar projectpartners nieuwe initiatieven kunnen lanceren. Meer info: www.dierenwelzijnsweb.nl, www.gkc.nl en www.groenonderwijs.nl.

advertentie

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

Groen onderwijs
CPS

Blijvend resultaat **+**

CPS | T [033] 453 43 43 | E cps@cps.nl | www.cps.nl